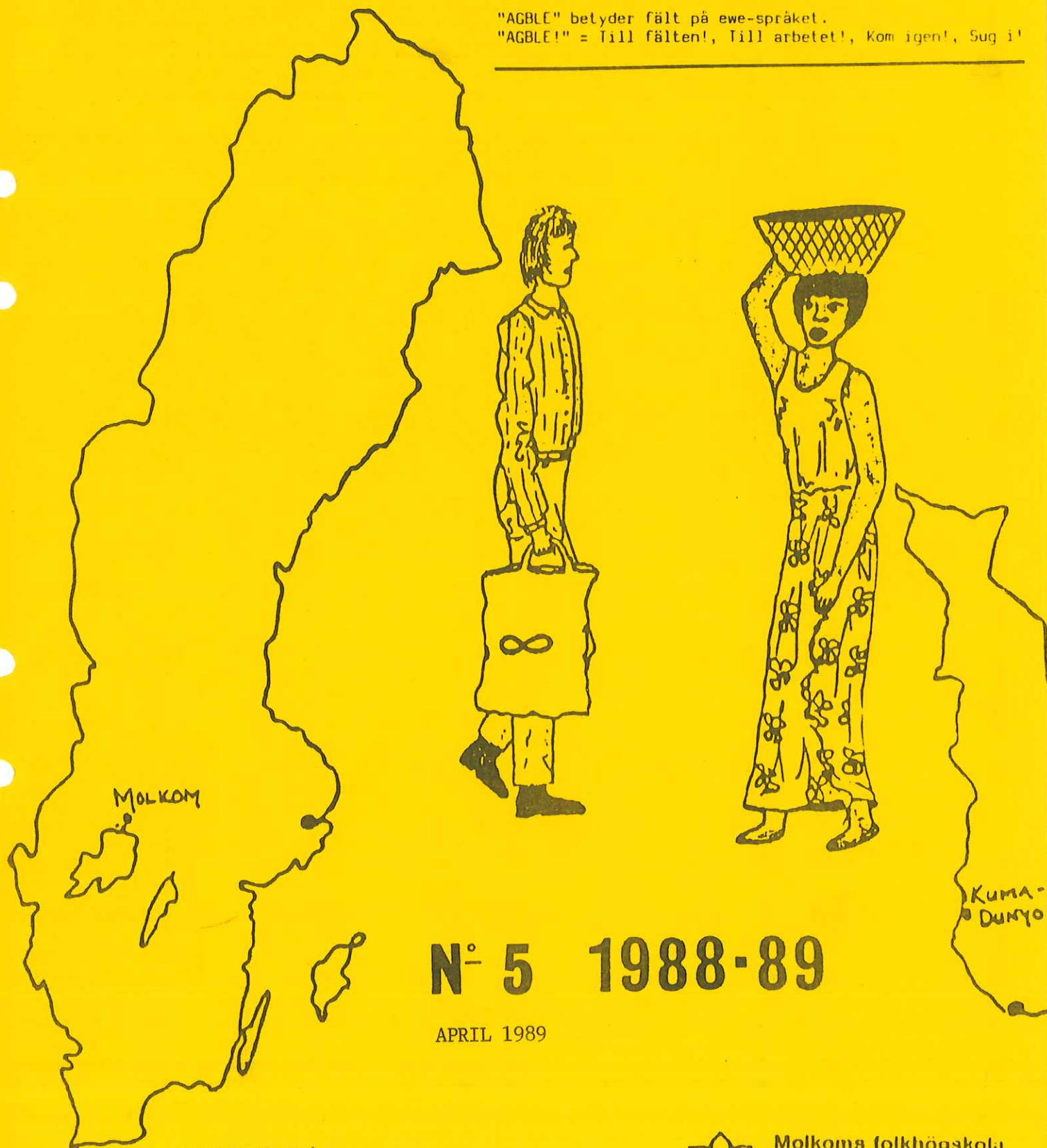

AGBLE!

²⁶

"AGBLE" betyder fält på ewe-språket.

"AGBLE!" = Till fälten!, Till arbetet!, Kom igen!, Sug i!

N° 5 1988-89

APRIL 1989

BULLETIN från
Molkoms FIS-Internationella linjen
Svenska Togoföreningen

Molkoms folkhögskola
Box 66
660 60 MOLKOM

Till våra läsare

Här kommer vårt första AGBLE!-nummer efter återkomsten från tre intressanta och givande månader på CRASE i Kuma-Dunyo.

Efter seminariet 13-14 maj, dit ni alla är välkomna, planerar vi komma ut med ännu ett AGBLE! med bl a senaste nytt från CRASE.

Eftersom vi har en viktig del av vår läsekrets i Togo, har vi även denna gång gjort ett tvåspråkigt nummer.

A nos lecteurs

Ici le premier numéro d'AGBLE! après notre retour d'un séjour très intéressant et instructif pendant trois mois au CRASE Kuma-Dunyo.

Après la conférence 13-14 mai, où tout le monde est bienvenu, nous projetons encore un numéro d'AGBLE! avec les dernières nouvelles du CRASE etc.

Comme à présent une part importante de nos lecteurs est togolaise, nous avons essayé à faire encore un numéro bilingue.

I detta nummer:

- * Inbjudan till seminarium 13-14/5
- * Utexaminerade elever på CRASE
- * Handla miljövänligt!
- * Funderingar kring livet och levnads-sätt...
- * Till tam-tam i bananträdens skugga...
- * Konst och hantverkskulturer
- * Barn i Togo
- * Skolan i Togo
- * Utgifter 14/12 1988 - 18/4 1989
- * Gåvoredovisning

Dans ce numéro:

- * Invitation à la conférence 13-14/5
- * Plusieurs apprentis libérés du CRASE
- * Protégez l'environnement!!!
- * Quelques conceptions de la vie
- * Un peu de la vie culturelle au Togo
- * De l'art et des cultures artisanat (Cet article en suédois seulement)
- * Les enfants au Togo
- * L'école au Togo
- * Dépenses 14/12 1988 - 18/4 1989 (En suédois seulement)
- * Contributions à l'association

MOLKOMS FOLKHÖGSKOLA

SVENSKA TOGOFÖRENINGEN

INBJUDAN TILL SEMINARIUM

Du är Välkommen till Molkoms Folkhögskola lördag 13 maj till söndag 14 maj, då vi berättar och informerar om C.R.A.S.E. i Togo.

Tiden för seminariet är: lördag 11.30 till söndag 15.00.

För 100 Kr ordnas mat (lunch och middag på lördag, frukost och lunch på söndag) och övernattningspå madrass.

För de som önskar finns möjlighet att bo i enkelrum till en kostnad av 25 Kr extra.

Fika finns att köpa på skolkooperativets café, Stormen.

PROGRAM FÖR HELGEN:

- * Vi berättar om nuläget på C.R.A.S.E.
- * Information om kursen Folkbildning och livsvillkor i u-land.
- * Vi berättar om våra upplevelser bl.a.

Skola och barn i Togo

Dans, musik och religion

Multinationella företag i u-länderna

Insändes till:

Molkoms Folkhögskola

senast tisdag 9 maj

Box 66

660 60 MOLKOM

VÄLKOMMEN!

JAG KOMMER GÄRNA TILL SEMINARIET OCH VILL SOVA

☐ PÅ MADRASS

☐ I ENKELRUM

NAMN _____

ADRESS _____

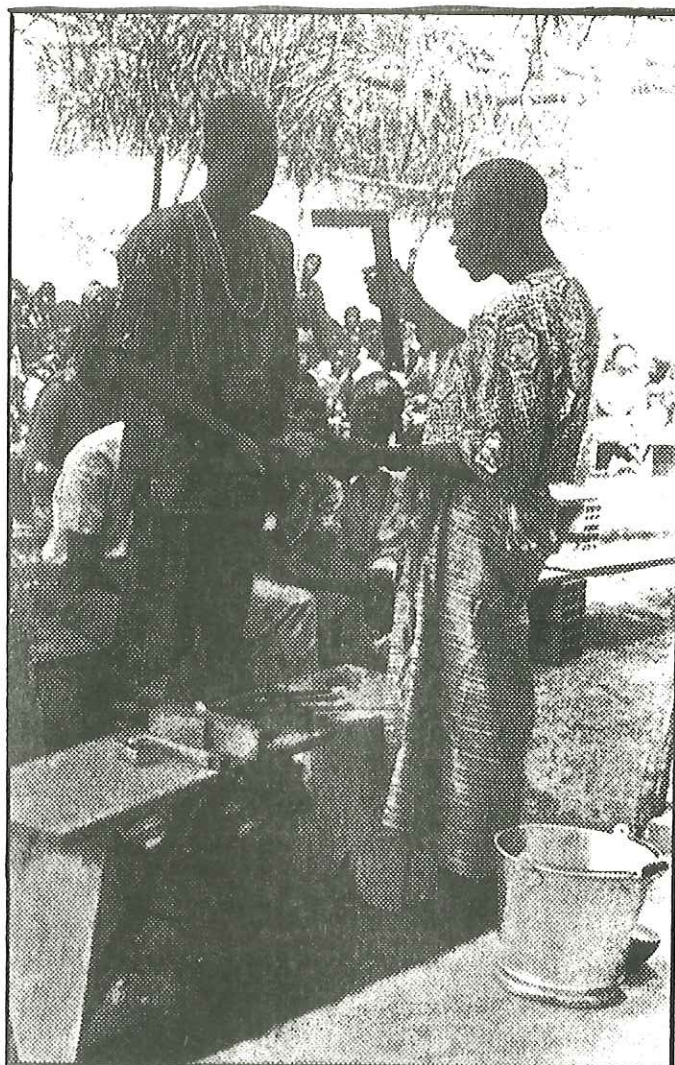
TELR _____

Utexaminerade elever på CRASE

Plusieurs apprentis libérés du CRASE

8 st pojkar tar sin snickeri-examen. En högtidlig ceremoni har ordnats till deras ära.

A la fin de Janvier on a libéré 8 apprentis de la menuiserie au CRASE. C'était une grande fete !

On a commencé à la préparer déjà le matin. On a tué le mouton le soir précédent. Les filles ont préparé un grand repas et les garçons ont arrangé le "toit" et les bancs.

D'abord on a fait la cérémonie pour les 8 libérés. M. Agbekponu a parlé à chaqu'un, la chorale a bien chanté et on a dancé aux rythmes des tam-tams ! JOLI !

Bonne chance pour l'avenir à tous les libérés !!

Kofi är en bland examenstagarna. Slöjdläraren, Agbekponou, håller i ceremonin.

Diplômes aux 3 couturières

Le 27/3 le CRASE a envoyé 5 apprentis couture à l'examen à Kpalime. trois des cinq ont réussi: Pitassa, Abou et Assigbé.

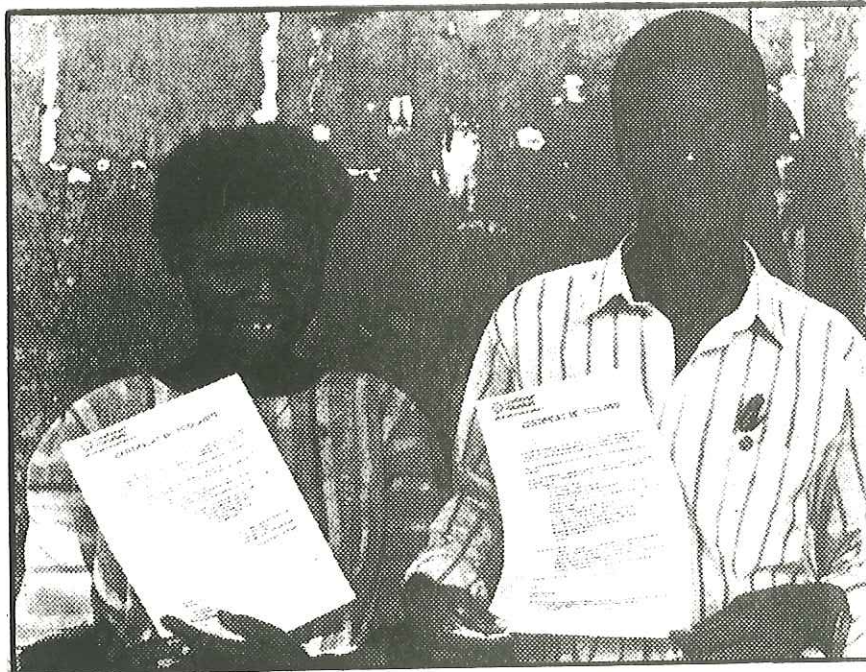
A ce propos on a actualisé la question d'une aide d'installation. Les encadreurs du centre ont par son directeur Flevi proposé l'Association Suédoise pour le Togo à étudier la possibilité d'une aide de 100.000 F pour permettre aux trois filles s'installer en coopérative.

Den 27/3 deltog fem flickor från syateljén på CRASE i examensprov i Kpalime. Proven arrangeras av fackförbundet SYNCTATO. Drygt 160 elever från olika håll deltog i proven. Av deltagarna från CRASE Kuma-Dunyo klarade tre flickor proven: Pitassa, Abou och Assigbé.

I samband med denna examen aktualiseras frågan om starthjälp till de utexaminerade. Rektor Flevi har i brev till togoföreningens styrelse föreslagit ett startbidrag på ca 2000 SEK, för att göra det möjligt för de tre att starta en ateljé tillsammans. Detta skulle också ligga väl i linje med den uttalade viljan inom ministeriet att uppmuntra ungdomarna att gå samman i kooperativ i sina byar efter genomgången utbildning.

Amah och Komi med sina kursintyg från Molkoms folkhögskola

Amah et Komi avec leur certificats de scolarité de Molkoms folkhögskola

Certificats de scolarité de Molkom

A la grande réception le 26/3, Gnakou Alouyaba Amah et Dali Komi Mawussi ont reçu leur certificats de scolarité de Molkoms folkhögskola. Egalement ils ont reçu les signes comme membres de l'association des anciens élèves de Molkoms folkhögskola.

Les memes certificats et signes (pour l'année passé) étaient reçus par Badagbor Abla et Nyamedsosse Kofi le 20/2 dans une petite cérémonie au Centre Communautaire à Kara.

Det var meningen, att de tre syflickorna skulle fått sina diplom den 26/3 vid den stora ceremonin inför vår avresa. Tyvärr hade inte diplomerna blivit klara då.

Däremot kunde vi vid detta tillfälle överlämna kursintygen från Molkoms folkhögskola till Gnakou Amah och Dali Komi. De fick även motta den nål som visar att de för all framtid är medlemmar i vår skolas elevförbund.

Motsvarande överlämnande av kursintyg till Badagbor Abla och Nyamedsosse Kofi (för föregående års kurs) skedde under resan norrut, vid en morgonsamling 20/2 på Centre Communautaire i Kara.

HANDLA MILJÖVÄNLIGT!

Lördagen den 15 april var det öppet hus här på folkhögskolan. Temat för dagen var miljön och som gästföreläsare hade författaren till boken "Handla miljövänligt" inbjudits. Han pratade om vad vi som konsument kan göra.

Nu hör man för det mesta bara negativa saker om vår miljö. Att bara höra negativa sidor om en sak får det att framstå som om det inte finns någonting att göra längre. Därför vill han ta fasta på det positiva som den enskilda människan kan göra.

Sen vi började använda miljövänligt papper (ej klorblekt) har utsläppen av klor minskat med 40% på två år. Det är bara inom ett område där tillverkarna har arbetat fram ett miljövänligare alternativ. NU måste vi konsumenter börja efterfråga det på andra områden också. Visste ni att det finns ett företag som producerar PVC fria margarinbyttor i Sverige? Men dessa exporteras till Japan. Skrämmande!

Den renaste energin är den sparade energin. Genom att sänka inomhustemperaturen till 19-20 grader får vi inte bara bättre vi spar också en hel massa energi.

Visste ni att vi i Sverige varje år använder 50 000 ton tvättmedel i hushållen? Det är stora mängder fosfat och tensider som släpps ut. Nu börjar det komma alternativ till dessa kemiska gifter på marknaden. Nästa gång du ska köpa tvättmedel titta efter Celolit eller Polyakroater på innehållsförteckningen. Ett tips till: istället för att köpa en plast- eller papperspåse när du handlar, välj att använda en tygpåse. Den kan du garanterat använda flera gånger.

Visste ni att 80% av alla bilresor är kortare än en mil? Visste ni att en som kör 120 km/h släpper ut fyra gånger så mycket kvävedioxid än en som kör 70 km/h. Är det inte dags att sänka hastigheterna och ställa undan bilen ibland och istället ta cykeln eller promenera?

Vill du veta mera, läs boken "Handla miljövänligt". Och du kom ihåg att det krävs många små barr för att bli en stor myrstack. Det finns mycket som vi kan göra.

"Jorden tillhör inte människan, människan tillhör jorden!"

"Vad som än händer jorden händer också jordens söner. Människan vävde inte livets väv, hon är bara ett inslag i denna. Vad hon än gör mot väven gör hon också mot sig själv."

Citat ur ett tal som indianhövdingen Seattle höll 1854 i Washington.

Protectez l'environnement!!!

Samedi le 15 Avril 1989 on a tenu table ouverte ici à Molkom Folhögskola. C'est à dire qu'on a invité tout le monde qui s'intéressait aux questions sur l'environnement. On a aussi invité Fredrik Holm qui a écrit le livre "Agissez pour la protection de la nature !". Il a fait une conférence sur ce sujet, et il a parlé de ce que nous les consommateurs pouvons faire.

Quand on parle de la pollution de notre environnement on donne rarement des bonnes nouvelles. On apprend que la pluie est acidifiée, que la plantation, les poissons, les phoques et même les lacs et les océans meurent. On parle aussi du changement de climat. La température de l'atmosphère augmente ! Cela veut dire qu'il fera encore aussi chaud que l'inlandsis se fondra et que le niveau des océans augmenteront 60 mètres !! Des grands territoires seront inondés etc.... La suite fait peur. On ne peut se même pas imaginer le développement.

Il faut sauver la Terre avant qu'elle soit morte. Qu'est-ce que nous pouvons faire ?? Que peut chaque un faire

Tu peux par exemple laisser d'acheter le papier chloré, car le chlore pollue la nature. Il existe depuis longtemps une alternative, c'est le papier non-chloré. Achetez-le !!

Diminuez la température dans votre maison. 19-20 degrés est suffisant.

En Suède seule on utilise 50.000 tonnes de savons et de lessive en poudre par année ! Ca veut dire qu'on laisse des grandes quantités de phosphate polluer l'environnement tous les ans. Dans ce cas aussi on peut choisir l'alternative, le savons sans phosphate. Les savons qui sont fait par les femmes au Togo sont les meilleurs !! Ceux-ci ne polluent pas.... Concernant l'emballage le Togo donne aussi un bon exemple. Là on utilise par exemple souvent les feuilles des bananiers pour envelopper la nourriture. C'est beaucoup mieux que l'utilisation de carton et des sacs en plastique. La fabrication même des sacs en plastique pollue la nature et plus tard quand on les jette, la nature, ses animaux et ses plantes ne peuvent pas

les dégrader. Comme il n'y a pas les bananiers chez nous on profite des sacs en tissu pour aller au marché et pour aller faire les courses. On peut par exemple utiliser les sacs de l'atelier coutier du CRASE !!

Enfin il y a la pollution à cause des voitures. C'est un autre et un très grand problème. Nous recommandons: Prenez la bicyclette au lieu de la voiture ou bien marchez-vous. Si tu es vraiment obligé de prendre la voiture (à cause du distance) allez-y en ralentant la vitesse.

Tu demande peut-être: A quoi est-ce que ça sert que moi seul, j'agis en vue de protéger l'environnement ? Est-ce que ça sauvera la Terre ? Celui-là est souvent notre raisonnement. Mais écoutez ! Si tout le monde pense à faire mieux sa conduite et si on agit tous pour la protection de la nature nous allons bientôt réussir. Rappelez-vous !

Les petits ruisseaux font les grandes rivières !

VI HAR

* BATIKTYGER

OCH

* VÄVAR

TILL FÖRSÄLJNING

Gjorda på C.R.A.S.E. i Kuma-Dunyo, Togo

INTRESSERAD???

Kontakta:

Mats Matsson
Molkoms FHSK
0553 - 100 04

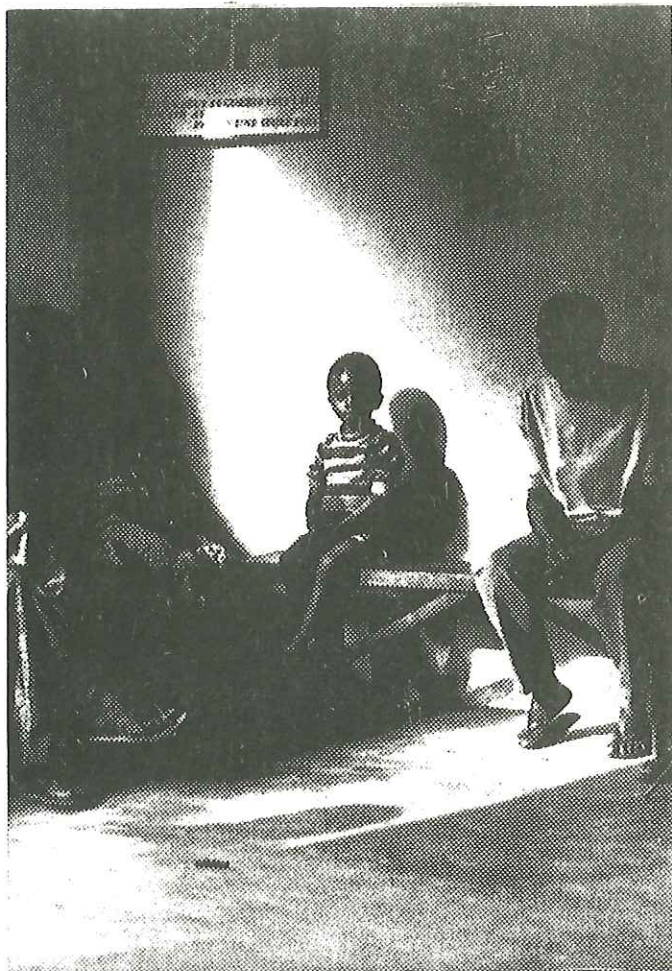
FUNDERINGAR KRING LIVET OCH LEVNADSSÄTT....

Alla känner vi till att det på vår jord finns en mängd människor som lever under det så kallade existensminimum. De har med andra ord, enligt vad "experterna" fastslagit inte tillräckligt med mat, pengar eller kläder för att kunna leva ett dragligt liv. Var dag stöter vi på nya fakta och siffror som belyser detta problem och de ofattbara konsekvenser det för med sig. Trots detta så fortsätter vi att frossa i våra rikedomar och ser noga till att våran hjälp till de drabbade u-länderna inte överstiger en procent av vårt BNP eftersom detta skulle kunna skada ekonomin och tära på vår levnadsstandard. En levnadsstandard som de flesta ser som ett bevis på att vi har nått de mål vi strävat efter och att vi tillhör de lyckligaste folken på vår jord.

Ja visst har vi det bra. Vi har TV-apparater, datorer, bilar och videoapparater i massor så inte ska väl vi klaga? Men bakom denna fasad av lyxartiklar och myter döljer sig något som vi alla helst inte vill acceptera. Ungdomar som begår självmord, ökat våld i hem och på gator, ofattbara miljöproblem, ökat drogmissbruk osv. Listan på problem som dagens moderna samhälle brottas med kan göras hur lång som helst och lösningarna låter vänta på sig.

Forskare och experter försöker hitta roten till problemen, men deras försök är bara slag i luften och problemen fortsätter att förvärras. Man vägrar inse att det är hela vårt levnadssätt det är fel på. Vi har det helt enkelt för bra. I vår hetsiga jakt på en ökad levnadsstandard har vi placerat oss själva, människan, i bakgrunden och på så sätt lyckats skapa det groteska samhälle vi idag lever i. Ett samhälle där lycka mäts i pengar och makt och där känsloargument möts med hånfulla skratt.

Vi är inte längre enskilda individer utan konsumenter och medborgare som förväntas anpassa sig till den rådande samhällsformen och på så sätt hjälpa till att höja vårt redan extremt höga BNP. Detta ser sedan politiker och företagsledare som bevis på att utvecklingen går i rätt riktning och att vi ska fortsätta på samma spår. Inte gör det väl någonting att vi håller på att ta livet av oss själva så länge som vi har ekonomisk tillväxt.

Nu måste vi handla, det är våra barns framtid det gäller!!!

Det är kanske svårt att inse vad vi har gått miste om i vårt moderna samhälle när man själv lever mitt uppe i det och påverkas av det massiva informationsflöde som var dag påpekar hur lyckligt lottade vi är.

Ett perfekt tillfälle att jämföra vårt levnadssätt med ett där den tekniska utvecklingen inte har nått sådana otroliga höjder var vid vårt besök i Togo. Visst har väl en hel del av våra värderingar och levnadsstilar hunnit smyga sig in i deras livsmönster men skillnaderna är fortfarande väldigt slående.

Där nere bland människor som tjänar 6 kronor om dagen, bor i lerhyddor, är utan el och rinnande vatten fann jag en livsglädje som var helt enorm. Istället för att leva för att jobba, jobbar man för att leva och på så sätt blir arbetet både meningsfullt och nödvändigt. Trots att livet ibland kan vara både krävande och hårt hör man aldrig någon klaga. Man hjälps istället åt att övervinna problemen och detta skapar naturligtvis en otrolig gemenskap. Detta sätt att arbeta och denna gemenskap ger en sådan tillfredsställelse och stimulans att våra lyxartiklar blir överflödiga. Här behövs inte heller några kuratorer, psykologer som skriver ut lugnande medel eller jourhavande präster som man kan ringa när ensamheten blir alltför påtryckande. Allt sådant tas om hand i den sociala gemenskapen.

Det är alltså detta vi har fått ge upp för att få lev i den lyx vi lever i idag. Är det verkligen värt det? Är vi verkligen lyckliga i det samhälle vi idag lever i? Ingen vet-tig person kan efter att ha tagit del av den information som visar på de ofantliga problem vi brottas med idag svara JA på denna fråga.

Är det då inte dax att vi tar död på myten om att en ökad ekonomisk tillväxt är vägen till lyckan och istället inser att det finns andra saker här i livet än bara pengar. Det skulle både rädda oss själva från att falla ner i lyxsamhällets avgrund samtidigt som det skulle rädda livet på de miljontals människor som idag kämpar för att överleva. Det är dags att sätta ny kurs på skutan innan det är för sent.

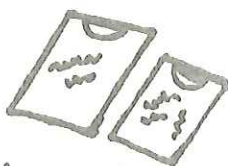
LILLA BARN

Lilla barn lägg Din hand i min
följ mig genom livet
Ingen oro skall störa Ditt sinn
det rena och goda är givet
Vi skall vandra fjärran allt ont
skåda det vackra och sköna
Blicken vi fästa på blå horisont
allt hat med kärlek vi löna.

Hillie Berglund

KÖP VÄSKOR...

gjorda av syflickorna på C.R.A.S.E.
Genom ditt köp stödjer du skolan
med pengar. Det finns två storlekar,

liten för 30:-
stor " 40:-

På varje väska finns ett ordspråk
på både svenska och ewe.

Quelques conceptions de la vie

QUELQUES REFLEXIONS SUR LA MODE DE VIE ET SUR LA QUALITÉ DE LA VIE.

Nous savons tous que sur la Terre il y a du monde qui n'obtient même pas le minimum vital. C'est à dire que ces prochains n'ont pas suffisant de la nourriture, de l'argent et des vêtements pour vivre assez bien.

On nous donne des nouvelles de ces problèmes et les conséquences chaque jours. Mais nous les blancs, nous n'agons toujours dans nos richesses et dans notre abondance. Nous avons peur de donner plus de 1% de notre PNB (Produit National Brut) aux pays touchés au tiers monde, car on craint de nuire notre économie et notre niveau de vie.

Notre niveau de vie montre que nous avons maintenant atteint le but qu'on avait fixé. Cela veut dire que nous sommes parmi le monde le plus heureux sur la Terre. Voilà le raisonnement d'un grand nombre de gens.

Oui, nous allons très, très bien ! et tous marche ! Nous avons des télévisions, des ordinateurs, des voitures, des videos, tous. Alors, nous n'avons pas à nous plaindre.

Mais non, ça ne va pas de tout. Parce que derrière cette façade de luxe et de matériaux se cachent beaucoup des problèmes. Ce sont des problèmes que nous ne voulons même pas accepter. Les voilà: Plusieurs des jeunes filles et des jeunes garçons se suicident, on voit de plus en plus de la violence dans les rues et dans les maisons. La pollution de l'environnement est de grande envergure et incroyable. La fréquence des usages des drogues augmente etc., etc.

On cherche des solutions mais on ne les trouve pas. Notre niveau de vie est trop haut. C'est ça le problème ! Mais on refuse de le voir et de le comprendre.

Chez nous l'argent est devenu le plus essentiel dans la vie. Si tu es riche tu auras de la pouvoir et on dit que tu seras heureux. Les idées sentimentales sont droles. On ne parle pas de ses sentiments .

On entend toujours de n'importe où que nous sommes heureux et avantageux. Beaucoup (et même trop) des gens ne voient pas nos problèmes entiers.

Au Togo nous avons vraiment profité de l'occasion pour comparer la vie européenne et la vie en Afrique où la technologie n'est pas encore assez développé.

Bon, on voit bien que les Européens ont mis son empreinte sur la vie au Togo. Mais la difference entre la vie là bas et la notre est toujours saisissant et convaincant. Là on a rencontré des gens qui gagnent peu, qui habitent dans les petites maisons d'argile, qui n'ont pas d'électricité et de l'eau à la maison. Et ces gens togolais ont nous quand-meme montré une joie de vie enorme.

Chez nous on vit pour travailler. Mais au Togo il faut travailler pour vivre.

Le travail est nécessaire et le travail a un but. (Par exemple cultiver pour manger). La vie est souvent dure mais on ne se plaint même pas. On travaille ensemble pour s'entraider. En travaillant en collaboration on obtient le contentement, le stimulant et on donne la communauté de la force. Chacun a sa place, chacun est nécessaire et on s'occupe l'un à l'autre. Comme ça on n'a pas besoin des choses luxueux.

Chez nous les psychologues donne des calmants et on appelle le prêtre si on est trop seule. Mais au Togo tu n'es jamais seule.

Ici notre vie est basé sur l'argent. Mais qu'est-ce que l'argent te sert ? Tu ne peux pas acheter de la joie et la communauté avec l'argent.

Si nous nous occupons de nos prochains au lieu de s'occuper de l'argent nous allons nous mieux porter et nous pouvons même sauver des millions des gens dans le monde qui ont des difficultés à survivre.

Till tam-tam i bananträdens skugga.....

Tillbaka i lugna Molkom igen sitter vi här och drömmer oss tillbaka till Dunyo samtidigt som vi försöker sammanställa våra specialarbeten.

Redan första kvällen i Dunyo hörde vi rytmerna från tam-tam trumorna nere i byn. Vad är det som händer? undrade vi. Jo, det var begravning på gång.

När någon dör meddelar man till bychefen och de äldsta om händelsen och uppger orsaken till dödsfallet.

Vi träffar katekesen i byn, Feli (katekesen håller i gudstjänster o.d i byn), på väg till den berörda familjens hus, med bibeln under armen. Alla kvinnorna i byn börjar dansa och gråta ut sin sorg. Detta höll på tills de första solstrålarna kikade fram mellan palmladen.

På morgonen kommer hela byn och tar avsked av pojken som dött. Detta sker i ett speciellt iordninggjort rum som alltid används vid dessa tillfällen. Man har smyckat rummet och bäddat sängen fint. Utanför rummet spelar pojkarna i byn tam-tam och sjunger. Det bjuds African Gin under tiden. Många människor samlas för att visa sitt deltagande.

På eftermiddagen jordfästs pojken enligt den evangeliska kyrkans traditioner.

Nästa dag hålls en gudstjänst.

Efter gudstjänsten samlas släkten för att äta och dricka. Palmvinet hälls upp i stora fat och bjuds runt i kalebass-skålar. Man plockar även fram öl och African Gin.

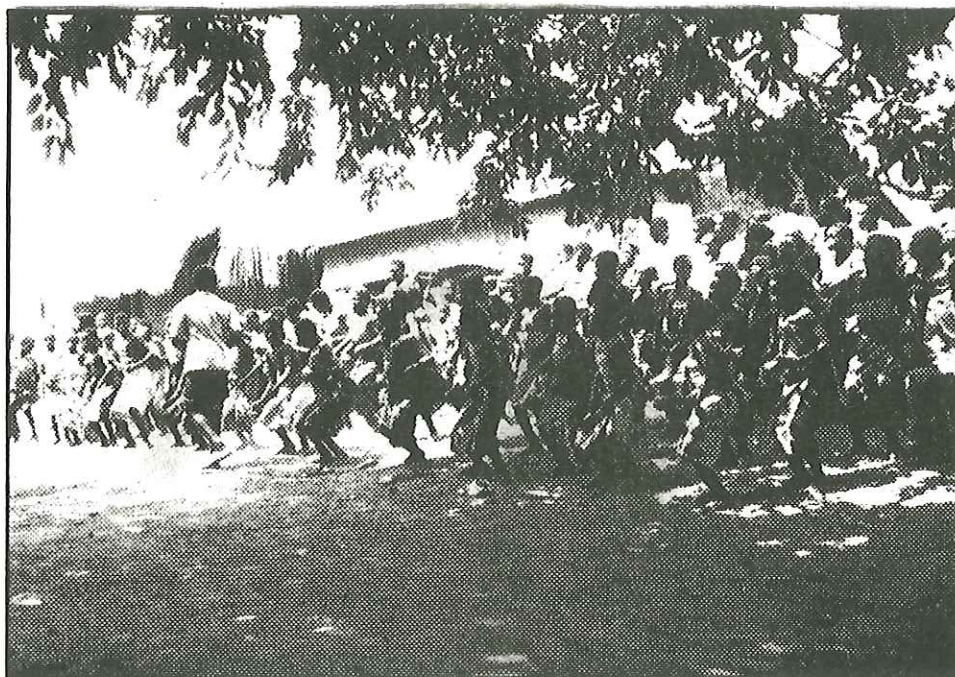
Som vanligt pågick denna begravningsfest i tre dagar. Efter några månader eller ett helt år hålls ännu en fest i tre dagar.

Som ni kanske märker är dans och musik en viktig del i det dagliga livet i Togo.

Vi brukar ju säga att afrikanerna har rytmen i blodet och det beror nog till stor del på att de får vara med i dansen från att de föds, genom att de sitter fastknutna på mammornas ryggar.

Sedan fortsätter det genom hela skoltiden. I primärskolan brukar skoldagen börja med att barnen först sjunger nationalsången i samband med flagghissningen och sedan marscherar runt på skolgården och trummar och sjunger.

När vi var runt på skolbesök i byarna sjöng och dansade barnen för oss. Sångerna handlade jämt om president Eyadema och RPT. (Det enda tillåtna partiet)

Genom dessa sånger dyrkar och hyllar man presidenten.

Vi har här översatt en bit av en typisk sång :

Oh mama oh papa
laissez moi aller voir Eyadema
Oh mama oh papa
laissez moi aller voir Eyadema
EYADEMA!
Eyadema qui nous bien aime
il restera toujours au pouvoir

Oh mamma oh pappa
Får jag gå och se Eyadema?
Oh mamma oh pappa
Får jag gå och se Eyadema?
EYADEMA!
Eyadema som älskar oss så mycket
han kommer alltid att ha makten

Sångerna som sjungs ute i byn vid fester o dyl handlar däremot mest om Gud. Då brukar pojkarna och männen stå samlade i mitten och spela tam-tam och leda sången, medan flickorna och kvinnorna dansar i en ring runt dem. En av flickorna bestämmer sången och dansstegen. Danserna utförs med enkla rytmiska steg till musiken. Några av ewe-folkets populäraste danser är Akpese och Govu.

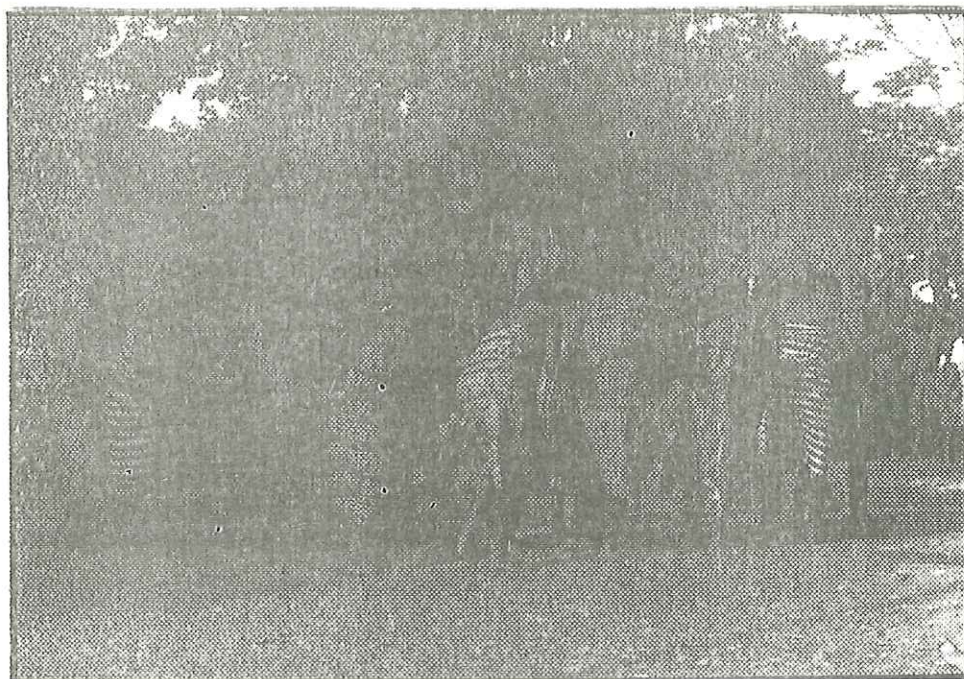
Hos kabyē-folket är det inte lika vanligt med sång, istället är det trummor, flöjt och andra rytminstrument som dominerar.

Ibland när vi deltog i dansens virvlar kom gamla kvinnor och lade stora tygstycken runt halsen på oss och de andra. Vi förstod inte alls vad det betydde, men vi fick förklarat för oss att de uppskattade vår dans. Det var väldigt uppskattat när vi försökte oss på deras danser och sånger.

En annan föreställning man ofta har är att afrikanerna sjunger i alla lägen, t ex när de arbetar på fälten. Men vi märkte inte alls av det så mycket som vi väntat oss. Men det står helt klart ändå att dansen och musiken är en stor och viktig del av det sociala livet.

Vi var även på ett par ungdomsdanser och där var det den västerländska musiken som gällde. Det verkar som om den tar över mer och mer av musikmarknaden: Särskilt mycket spelade man den ute på barer och naturligtvis i kassettbandsförsäljarnas stånd.

Man får hoppas att afrikanerna, trots den massiva marknadsföringen av västerländsk kultur, kan bevara sin ursprungliga musik och inte förvandlas till passiva lyssnare.

Un peu de la vie culturelle au Togo

Nous sommes maintenant retourné du Togo et on continue le travail à l'école à Molkom.

On a eu beaucoup des aventures passionnantes à Dunyo. Anneli et moi, nous avons entre autres assisté à beaucoup des cérémonies, aux dances et aux fêtes. Nous racontons ici de quelques événements. De la semaine culturelle, des animations, de l'Akpese, des tam-tams, d'une funéraille et des boissons qu'on boit à ces ceremonies. Ce sont l'African Gin, le vin de palme, la bière et chokoutou etc.

La musique togolaise est intéressante, charmante et belle. Elle est aussi une grande partie très importante dans la vie de tous les jours et la vie sociale.

Mais au Togo on écoute aussi beaucoup de la musique qui vient de l'Europe et de l'Amérique. Ça nous a beaucoup étonné et ça nous fait aussi un peu peur. Nous craignons que cette musique importée aille dominer la vie culturelle à Dunyo, au Togo et en Afrique, comme ça s'est déjà fait ici en Suède.

C'est la semaine culturelle. Akou dance.

Nous les Suédois, nous avons perdu notre origine suédoise. On peut lire de notre origine, de nos dances et de nos ceremonies dans les livres. Mais on les voit rarement.

QUEL DOMMAGE !!

Peux-tu t'imaginer la vie à Dunyo sans l'Akpese, sans les chansons et sans les tam-tams ? Non, moi, je ne peux pas. Qu'est-ce que ça sera ?

Ça ne sera plus la belle vie africaine pleine de joie. Alors, c'est important que les enfants apprennent de la vie culturelle et qu'ils enseignent aussi ses enfants etc.

Comme-ça on va toujours garder la communauté et ces aventures fantastiques. La communauté n'existe plus chez nous et on la manque ici. Nous pouvons apprendre beaucoup chez les Africains.

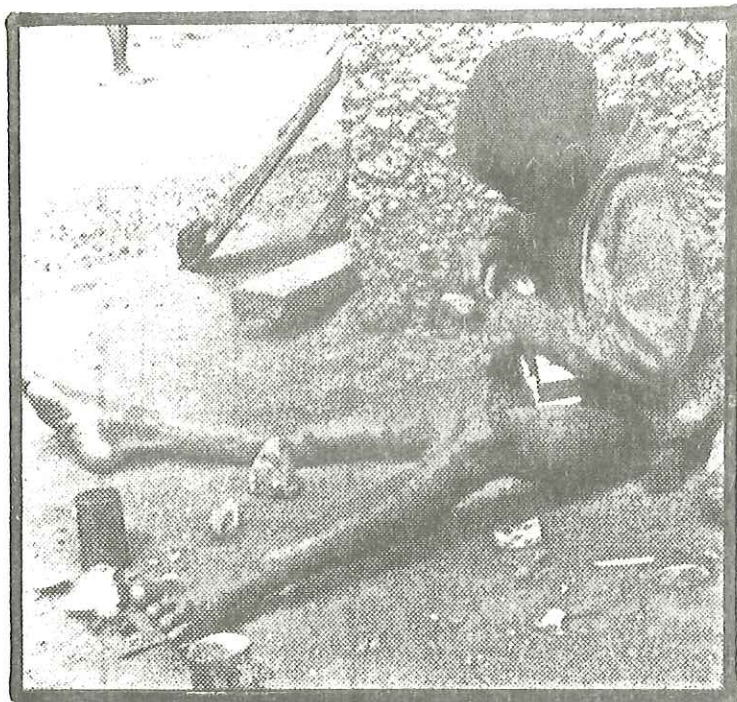
LOTTE

konst och hantverkskulturer

Tills för ett par århundranden tillbaks tillverkades de flesta hantverksföremål helt av den person eller familj som den skulle användas utav i dagliga livet. Undantaget var de övre klasserna i samhället, dom hade råd med att anställa hantverkare och konstnärer, när de ville ha något utfört. Men de föremål som folk skaffade sig, var de mycket varsamma om. Utvecklingen var inte så snabb, så ett bruksföremål kunde ha samma utförande då, som det såg ut för kanske hundratals år ytterligare tillbaks. T.ex. en så enkel sak som en yxa, den höll ett stort värde förr i tiden. Hade de inte vårdat och varit varsamma om ett sådant bruksföremål, skulle det varit svårt att skaffa fram ved till hemmet och att framställa föremål som var viktiga att ha ideras vardag. Men när industrin började växa fram i allt snabbare takt, kom nya redskap och andra föremål i allt mer rasande fart. Då kastades och eldades många av våra gamla hantverk, som befolkning använt i en lång period tillbaks i tiden. Därmed startade vårt konsumtionssamhälle som har utvecklas iallt snabbare takt, till det vi har idag. Utvecklingen har blivit sådan, att vi inte längre är rädda om våra ting som vi har runt omkring oss, det är så lätt att skaffa nytt. P.g.a det har vi glömt av våra tidigare hantverkstraditioner. Tills för några decennium sedan. Då började många människor få upp ögonen för vår gamla kultur och vi började att söka oss tillbaks till våra rötter i allt större utsträckning, genom att söka rätt på kulturföremål, som vi hade på våra vindar, uthus och genom att göra arkeologiska utgrävningar m.m. Värdet på dessa föremål blir allt högre eller rent ut sakt ovärderliga. Nyttillverkning av gamla bruksföremål och intresset för dessa, ökar. När vi kom till Togo trodde jag, att där måste finnas en uppsjö av konst och hantverksföremål som fortfarande används i vardagslivet eller i deras traditionscermonier.

Men efter några veckor förstod jag att den tiden har redan gått dem ur händerna, i stort sett. De hantverksföremål som finns, är mer eller mindre europeiskt utförda och det är inte så konstigt egentligen för afrikanerna har inte haft någon egen utveckling sedan kolonisationens intågande i landet. Men före den tiden, var afrikanernas konstkultur högutvecklat. I slutet av 1800 - talet upptäckte några européer några skulpturer, dom ansåg dem som primitiva. Men vid senare studier av dessa skulpturer, visade det sig att, de var i själva verket i "slutsteget" och inte i "utgångssteget". Det var produkten av en lång estetisk utveckling och hade producerats av människor i en mogen afrikansk kultur. Befolkningen i Togo särskilt den yngre, har vänt sina blickar imot europa, med stor inverkan på dem ifrån penning starka intressen och dom kommer troligen gå samma öde till mötes, som vi gjorde en gång när vi vände ryggen ifrån våra förfäders mänskliga kultur. Det är en stor tragedi att de förlorar sina rötter på det här viset, utan att ha någon stor chans att påverka sin utveckling på egen hand. En gång i framtiden kommer troligen afrikanerna med större kraft än nu, också att söka sig tillbaks i tiden. Men de kommer att stöta på stora problem. På grund av att de knappast har någon egen litteratur. Det som finns i stort sett, är skrivit av européer och i den har deras syn och värderingar kommit på pränt. Det finns t.ex. forskare som har försökt redogöra i skrift hur Ewefolket hade organiserat sitt samhälle, långt tillbaks i tiden. Men vid ytterligare iakttagelse, har vetenskapsmännen kommit fram till att de tidigare forkarna, bara hade skrapat på ytan av Ewefolkets samhällsorganisation. Framtida forskning har här stora uppgifter att utföra

BARN I TOGO

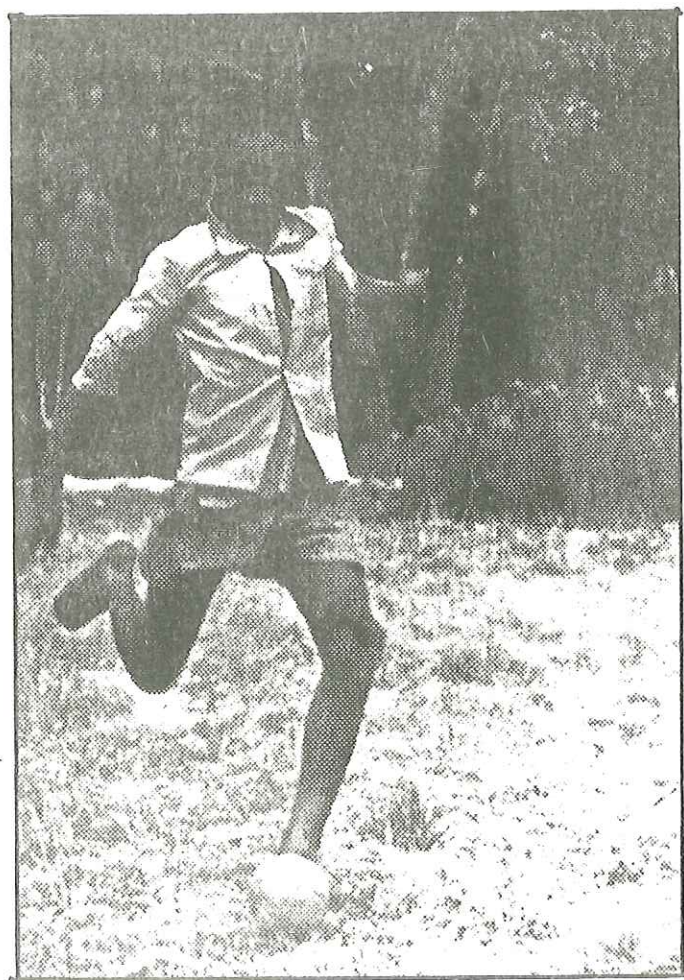
Detta är en annan variant av leksaksbil som är gjord av bamburör med hjul av trä. Den finns även i andra utföranden.

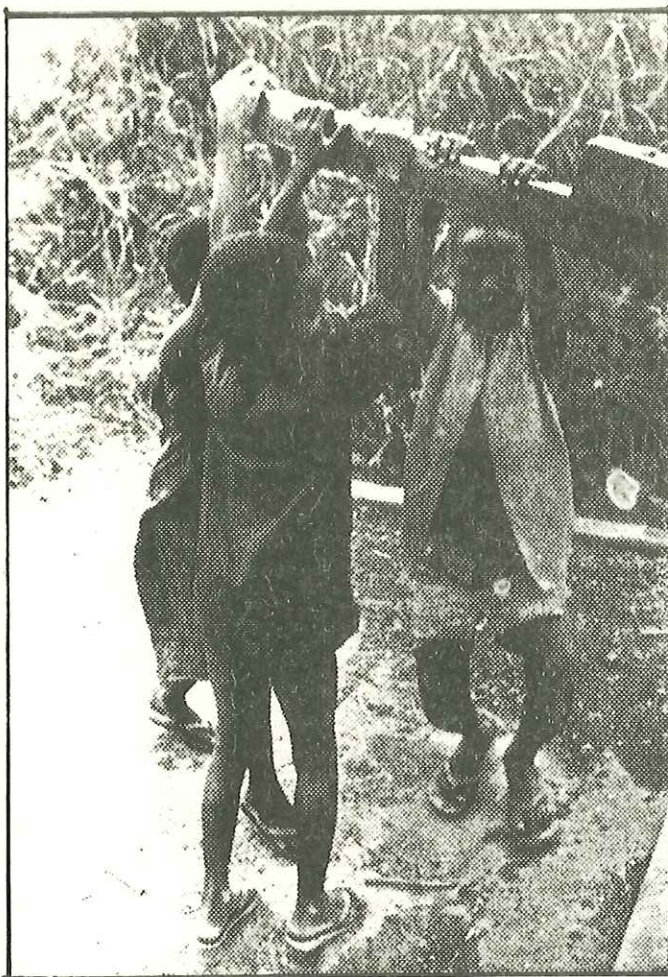
Tunnband, som många av de äldre generationerna här i Sverige har lekt med förekommer bland barnen i byarna, nu 1989.

Barnen har mycket enkla leksaker som de tillverkar själva av olika avlagda material. Den här lille pojken håller på att göra en leksaksbil av gamla konservburkar.

De flesta av pojkarna har fotboll som ett stort fritidsintresse och man ser efter skoldagens slut och på helgerna matcher som utkämpas. Bollen som används är en ganska liten plastboll och är i stort sett den enda köpta leksak som man ser.

I affärerna kan man faktiskt köpa dockor, som är VITA!!!

Barnen är mycket hjälpsamma och hjälper ofta till hemma med olika vardagssysslor. Hämta vatten vid pumpen är inte så lätt när man är liten men med lite vilja och hjälp av kamraterna går det att fylla hinkarna.

Maten börjar förberedas ett par timmar innan det är dags att äta. Även vid matlagningen kan barnen vara till stor hjälp, för att stöta fufu är jobbigt och då kan det vara bra med avbyte.

Problem med barnpassning behöver inte föräldrarna oroa sig för om de själva inte tar med barnen så överläts det till de äldre syskonen. De bär också de små på ryggen precis som mödrarn gör.

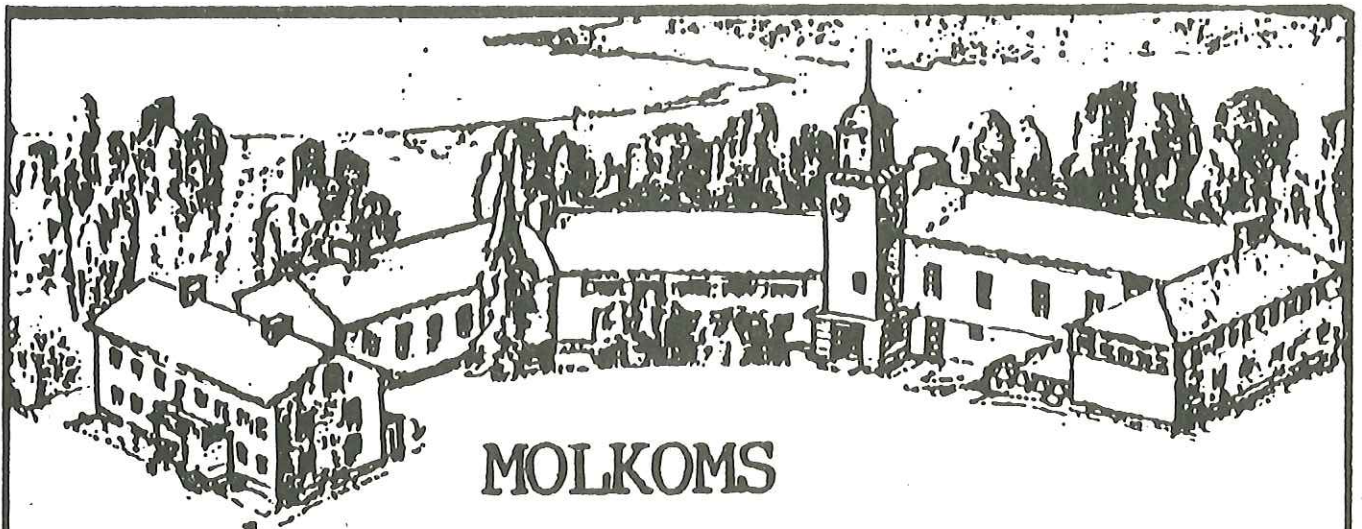
Les enfants au Togo

Sur les photos précédentes vous voyez quelques motifs des enfants à Dunya.

Nous avons observé que les enfants font les jeux eux-mêmes. Ils sont très créatifs. Ils utilisent par exemple des boîtes de conserves pour faire une voiture. On voit aussi les roues mis sur les cannes de bambou.

La plus part des garçons jouent au football. Ils font souvent des matches après l'école et pendant les fins de semaine.

Les enfants aident beaucoup ses parents à la maison. Ils cherchent de l'eau et ils aident à préparer les repas. Ce n'est pas de tout un problème pour les parents de quitter la maison. Car les grandes sœurs et frères surveillent les petits. Les grandes sœurs portent aussi les petits enfants sur le dos comme les mères.

FOLKHÖGSKOLA I VÄRMLAND

***** U-LANDSLINJEN *****

- 34-veckorskurs i projektform
- folkbildning och livsvillkor i U-land
- 3 kursmånader förlagda till en byfolkshögskola i Togo, Västafrika
- Kursen anordnas i samarbete med Svenska Togoföreningen, som stöder byfolkshögskolan i Togo ekonomiskt.

MER INFORMATION?

Ring 0553/10004

SKOLAN I TOGO

Skolsystemet

Barnen i Togo börjar skolan i 6-7 års åldern. De lägre årskurserna som motsvarar vårt låg-och mellan-stadium finns i så gott som varenda by. Skolgången är obligatorisk under 10 år. Men det har inte alltid varit så, nästan alla kvinnor över 25 år och många män över 35 år är inte läs-och skrivkunniga.

Skolsystemet är uppbyggt efter det franska systemet och är hårt centralstyrt. Betygsskalan är från 0-20. Medelbetyget måste vara minst 10 för att man ska få fortsätta till nästa klass. Det händer att barnen redan i de lägre klasserna får gå om något/några år. Klasserna är stora, mellan 30-60 elever, ibland fler. Eleverna i grundskolan är alla klädda i enkla skoluniformer.

Det är stor lärarbrist, samtidigt som det är många lärare som går arbetslösa. Detta beror helt enkelt på att man inte har råd att betala lön till fler anställda. Barnen har stor respekt för läraren. De elever som kommer för sent eller provocerar läraren blir straffade.

Skolåret börjar i slutet av september och håller på fram till slutet av juni. Loven är samtidigt som våra och ungefär lika långa.

Under senare år har man börjat att satsa mera på afrikas historia. Tidigare har man bara läst om Frankrikes historia. Detta beroende på att Togo har varit en fransk koloni, en gång i tiden. Nyligen har man också börjat att undervisa på stamspråken, kabyéoch ewe. Tidigare har all undervisning skett på franska. 1970 byggdes Togos första universitet. Där finns vetenskapliga,-medicinska,-humanistiska,-och juridiska linjer.

Denna utveckling kan till liten del bero på Eyadema, Togos president, som faktiskt har satsat en del tid och pengar på skolan. Men, störst inverkan har nog den nya anda som uppkommit på många ställen i Afrika. Man vill frigöra sig helt från kolonialtidens dominans utifrån och framhäva sin egen historia och sina egna språk.

Disciplinen i skolan är hård. Barnen lyssnar intresserat på lektionerna.

Enkel miljö

Skolorna, speciellt grundskolorna är enkelt byggda. I Dunyo var det bara en liten träbyggnad med halmtak. Där inne fanns i stort sett bara några träbänkar. Dom hade lite problem när det blåste eller regnade. Halmtaket kunde blåsa ner och det regnade in i ibland.

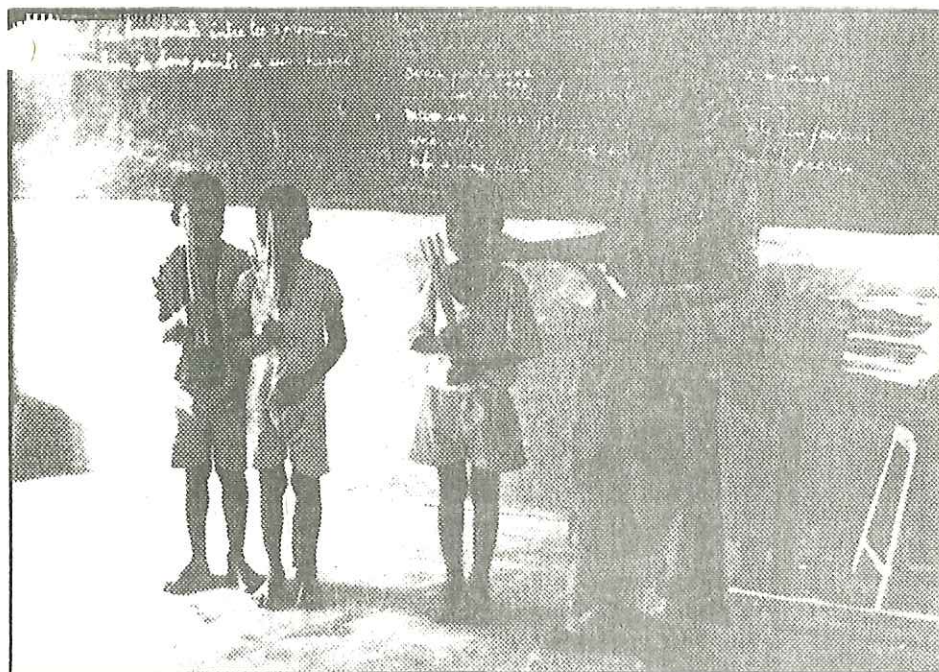
Det var ofta skogsbränder där. En gång spred sig elden ända upp till skolan och fattade eld i halmtaket. Det spred sig och en ganska stor del av byggnaden brann ner. Halm och trä är alltså inget särskilt bra material att bygga en skola av. Deras mål var att bygga en fastare byggnad. Dom hade börjat att cementera grunden, men hade inte råd att fortsätta bygga.

Det fanns även många grunskolor som var bastant byggda. I Balla t ex, en by ca 5 km från Dunyo. Där var det en stor betongbyggnad med plåttak. Det var fint där. Klassrummen var ganska stora och ljusa. Läraren satt i sin kateder och undervisade med hjälp av svarta tavlan och olika tabeller och bilder som hängde på väggen. Det fanns inga fönster, det skulle bli alldeles för varmt, utan bara stora öppningar i väggarna.

Man kan kanske tro att det är mycket bättre med plåttak än med halmtak. Men, det har inte enbart positiva effekter. När solen skiner blir det fruktansvärt hett och när det regnar blir det ett sådant fruktansvärt oväsen att man är tvungen att avbryta undervisningen.

Primärskola i byn Balla.

Lärarinnan lär barnen att räkna med hjälp av pinnar.

L'ECOLE AU TOGO

Au Togo les enfants rentrent à l'école pour la première fois à l'âge de 6 ou 7 ans. Maintenant c'est même obligatoire pour tout le monde d'aller à l'école pendant les 10 années. Mais ce n'était pas toujours la situation, c'est à dire que beaucoup des adultes surtout les femmes, ne savent pas lire ni écrire.

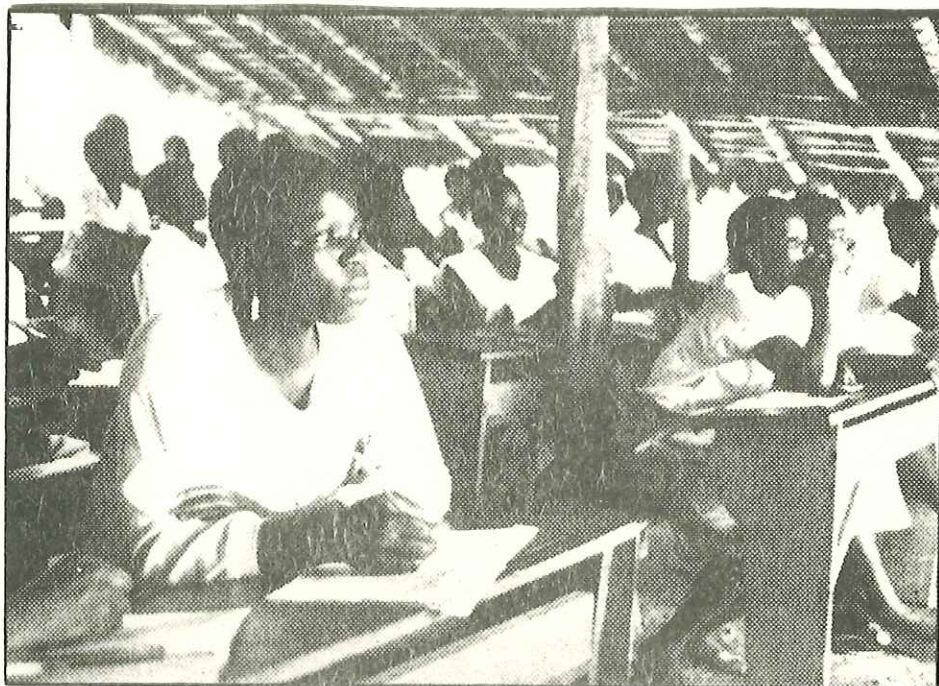
Mais aujourd'hui on trouve les écoles primaires et secondaires dans la plus part des villages. Les écoles aux villages sont souvent simplement construit. Par exemple à Dunyo l'école se compose des tables sous la paille. C'est charmant, mais pas confortable. Le vent peut enlever le toit !!, la pluie rentre souvent à l'intérieur et quand on brûle les champs le feu a une fois attaqué l'une des constructions - c'est difficile... On essaie de changer la construction comme par exemple à Bala où on a une bâtiment de béton avec un toit de tôle. Mais cette construction est aussi plus cher - l'économie est une autre problème.....

La système scolaire est une copie de celui de la France. On donne des notes entre 0 et 20. Il faut que l'élève obtienne une moyenne de 10 pour monter la prochaine classe, sinon il reste. On rentre en Septembre et on termine en Juin. On a les congés à Noël, aux paques etc. comme en Suède.

Les élèves sont nombreux, 30-60 dans chaque classe, même plus !! Ils portent les uniformes scolaires simples. Les enfants respectent beaucoup les professeurs. Les maîtres peuvent les punir s'ils sont en retard ou s'ils se conduisent mal.

Comme le Togo était colonisé par les Français les élèves apprenaient auparavant l'histoire de la France. Mais on essaie en générale au Togo de se libérer des conséquences de l'impérialisme, alors on apprend de plus en plus de l'Afrique et on enseigne aussi les langues originelles comme l'ewe et le kabyé.

D'ailleurs le Togo a eu son université à Lomé en 1970. On peut y étudier son droit, la science, la médecine et les lettres humanités.

Il y a de la discipline à l'école.
Ici les enfants écoutent le prof.

SVENSKA TOGOFÖRENINGEN

Utgifter under perioden 14/12 1988 - 18/4 1989.

	Av medförda pengar F CFA	Belastat kontot i Lome * F CFA	Motsvarande belopp i FRF **	Utgifter i Sverige SEK
Frakt av solpanel m.m.				1 790:-
Lärarlöner 1/6 - 31/12 1989	459.000		9 180:-	
Nytt dass, tak på vävstugan; arbete, mtrl.	312.520		6 250:40	
Montering av solpanel, installation belysn.	12.145	64.145	242:90	
Material till CRASE: 2 korpar	5.490		109:80	
Vävstol, garn		149.175		
Div. verktyg t smedjan		248.755		
Pengar till apoteksförråd, "första hjälpen"	50.000		1 000:-	
Prenumerationer och postfack för ett år	27.400		548:-	
Adm.kostn. på CRASE (porto, papper m.m.)	11.580		231:60	
Representationskostn. ***	11.190	8.150	223:80	
Projektresor ****	271.560		5 431:20	
Inköp från sömnads- och vävateljéerna *****	51.500		1 030:-	
Utlägg för Molkoms folkhögskola *****	27.615		552:-	
Gåva till Katales handikapcenter	25.000		500:-	
Summa	1.265.000	470.225	25.300:-	1 790:-

Kommentarer:

- * Dessa utgifter avser inköp som ingår i nu löpande projektetapp, där SIDA bidragit med pengar. Dessa belopp kommer att ingå i redovisningen av denna etapp tillsammans med bl a byggkostnaderna.
- ** Beloppen från kolumn 1 har här översatts till franska francs. Beloppen blir då ungefär desamma i svenska kronor (med hänsyn till växlingsavgifter och kursförluster motsvarar idag FRF 1:- ungefär SEK 1:05).
- *** Avser bl a rese- och matkostnad för medföljande afrikan vid inköps/konferensresor till Lome, gåvor vid begravningssceremonier för familjemedlemmar till två ledamöter i lokalkommittén, viss förplägnad vid lokalkommittémöte etc.
- **** Mat-, logi- och resekostnad för lärare och 6 elever från CRASE vid studie/kontaktresor till norra Togo (bl a CRASE i Kpele-Govié och Bandjeli, Katales handikapcenter i Kara) och Tsito i Ghana (Awudome ResidentialAdult College).
- ***** Batiktyger, klänning och vävnader för försäljning och demonstration i Sverige.
- ***** Avser kurslitteratur på franska, inköpt i Lome, till våra togolesiska kursdeltagare. Beloppet motsvarar deras "fria läromedel" och skall återbetalas till Svenska Togoföreningen av Molkoms folkhögskola.

SVENSKA TOGOFÖRENINGEN

Gåvoredovisning för perioden 14/12 1988 - 18/4 1989.

88-12-30	Ingela Matsson, Atlasvägen 37, 131 34 Nacka	25:-
	Helmi Franklin, Veckov. 67, 4 tr., 175 41 Järfälla	100:-
89-01-05	Ingela Jansson, Pl 6313, 686 00 Sunne	200:-
09	Bonnie Nilzon, Bodarne 40, 780 10 Gustafs	100:-
10	Edvin Liljemark, Brunnsberg 4201, 796 00 Älvdalen	50:-
12	Lars Eriksson, Åsögatan 166, 116 32 Stockholm	100:-
	Christina Helldal, Rönnbärsstigen 4, 792 00 Mora	100:-
13	Edvin Liljemark	50:-
16	Hans Hovenberg, Kaserngatan 13, 582 28 Linköping	50:-
	Togogrupp-89, Molkoms folkhögskola, Box 66, 660 60 Molkom	1 543:-
17	Oscar Andersson, Grapevägen 7, 792 00 Mora	50:-
18	Svea Öhrnstedt, Örnstigen 33, 183 50 Täby	100:-
19	Ellen Lindberg, Brogatan 4, 781 33 Borlänge	100:-
25	Gustaf Andersson, Vetevägen 6 B, 781 35 Borlänge	25:-
27	Ingemar Mossberg, Borselvägen 6, 792 00 Mora	100:-
	Tora Sibbe, Kalkugnsvägen 8 B, 597 00 Åtvidaberg	100:-
02-01	Familjen Callenmark, Liljegatan 9, 742 00 Östhammar	50:-
	Lars-Åke Matsson, Lollandsgatan 31, 164 43 Kista	50:-
02	Togogrupp-89, Molkoms folkhögskola	105:-
03	Catarina Svensson, Brinkag. 2, 532 32 Skara	50:-
07	Leif Eriksson, V Bang. 54 B, 195 40 Märsta	50:-
10	Lena Nybo, Kungshamra 42 A/101, 171 70 Solna	100:-
	Färnäs diakoni, K Ehlin, Tegelbruksv. 8, 792 03 Färnäs	100:-
13	Edvin Liljemark	50:-
14	Valter Skog, Skäfteingebacken 20, 163 64 Spånga	206:-
16	Ingela Matsson	20:-
	Gunilla Persson, Esplanaden 13, 531 50 Lidköping	100:-
20	Ingela Jansson	100:-
23	Johan Åhrlin, Nygatan 11 K, 803 20 Gävle	50:-
24	Ingrid Axelsson, Karmgatan 89, 653 44 Karlstad	50:-
27	Leksands soc.dem. kvinnoklubb, Tärpgg. 14, 793 00 Leksand	100:-
28	Helmi Franklin	100:-
	Ingela Matsson	25:-
	Viola Johansson	50:-
03-01	Ulf Källstedt/Gunnel Nyman, Blomsterbo, 640 31 Mellösa	100:-
	Gustaf Andersson	25:-
	Susanne Johansson, Esplanaden 22, 172 31 Sundbyberg	100:-
08	Ingela Matsson	20:-
09	Färnäs Diakoni	100:-
13	Edvin Liljemark	50:-
17	Ingela Jansson	100:-
21	Per-Olof Jonsson, Skog Skattegård, 590 54 Sturefors	100:-
22	Bo Karlstens, Lindsberg 4795, 751 91 Falun	50:-
23	Mats Reinholdsson, Lyckåsvägen 25, 691 44 Karlskoga	300:-
29	Gunilla Persson	50:-
	Susanne Johansson	50:-
	Inga-Lisa Sollgard, V Storbyn Box 2377, 790 56 Våmhus	100:-
30	Ingela Matsson	25:-
04 03	Ulf Källstedt/Gunnel Nyman	100:-
	Gullan Kamperin, Lillgatan 4, 660 60 Molkom	150:-
07	Skattungbykursen, Skattungbyn 1259, 794 00 Orsa	340:-
11	Leif Eriksson	50:-
13	Edvin Liljemark	50:-
18	Ingela Matsson, Hornsgatan 89, 2 tr. ö.g., 117 21 Stockholm	30:-
	Gustaf Andersson	50:-
Totalt under perioden		6 089:-